

Галушка Альона Миколаївна, здобувач вищої освіти факультету педагогіки та психології
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Україна

Науковий працівник: Ходунова Вікторія Леонідівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та та дитячої творчості
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Аналізуючи розвивальне середовище в закладі дошкільної освіти, ми приходимо до висновку про те, що воно повинне бути комфортним, затишним, раціонально організованим, наповненим різними сенсорними матеріалами - подразниками, а також ігровими матеріалами. В дослідженнях І. Карабаєвої, можна відзначити визначення розвивального середовища, а саме «наочно - розвивальне середовище - це система матеріальних об'єктів діяльності дитини, функціонально моделююча зміст його духовного і фізичного розвитку» [2].

На нашу думку, враховуючи дане визначення, предмети, що оточують вихованців, повинні бути різноманітними (мається на увазі, наявність всілякого ігрового і дидактичного матеріалу), доступними, тобто розташовані в полі зору дитини і забезпечувати індивідуальний комфорт і психологічну захищеність.

Нами були розглянуті також і особливості розвивального наочно - просторового середовища.

Варіативність середовища, що складається з різних майданчиків (майстерень, художніх студій, бібліотек і т.п.) є особливістю середовища для розвитку самостійності дошкільників, вибору діяльності за власним бажанням.

Особливістю організації наочно-просторового середовища для розвитку ігрової діяльності є середовище, стимулююче дитячу активність, що обновляється відповідно до поточних інтересів і ініціативи дошкільників.

Природа і найближче оточення - важливі елементи середовища для дослідження, безліч явищ і об'єктів, які можна використовувати в спільній діяльності вихователів і дітей. Саме найближче оточення вихованців дає можливість для реалізації проектної діяльності [1].

Розвивальне наочно - просторове середовище дитини в ЗДО - це не тільки наявність різних тематичних зон, завдяки яким відбувається процес підготовки дитини до подальшого навчання вже в школі, але і свого роду середовище дитини, де вона знаходиться велику частину свого часу і в якій вона має нагоду реалізовувати свої інтереси. Розвивальне наочно - просторове середовище припускає собою створення умов для творчої діяльності дітей через свої властивості і зміст, а також служить поставленій меті актуального фізичного і психічного розвитку дитини, забезпечує зону його найближчого і перспективного розвитку.

У результаті, можна сказати, що навколишнє середовище можна назвати розвивальним в тому випадку, якщо воно сприяє освоєнню дитиною генетичних задач віку, таких як освоєння людського способу життя і входження в соціальну дійсність. При цьому за основу береться її естетична і змістовна сторони.

Вплив розвивального наочно - просторового середовища на розвиток дитини - дошкільника розглядалося видатними педагогами достатньо довгий час. Жан Жак Руссо, наприклад, одним з перших став розглядати середовище (природне і наочне) як умову оптимального саморозвитку особистості. Система виховання, на його думку, тільки тоді буде ефективна, коли для кожної особистості буде створене особливе розвивальне середовище, яке встановлювало б рівновагу між її реальними можливостями і природними потребами.

Величезне значення середовищу розвитку дитини надавала відомий італійський педагог Марія Монтессорі. Основна ідея її методу полягає в тому, щоб заохотити дитину до самовиховання, самонавчання і саморозвитку. Дитина самостійно вибудовує свою особистість, використовуючи свої внутрішні потенціали. Враховуючи це, М. Монтессорі розробила розвивальне середовище і надала дитині можливість вільно і самостійно в ньому працювати.

Наукові дослідження, проведені І. Карабаєвою, показали, що збагачення наочних і соціальних умов діяльності дитини благотворно для її свідомості і психологічного змісту діяльності. Таким чином, розвивальне середовище виступає в ролі стимулятора, рушійної сили у процесі становлення особистості дитини, а також сприяє ранньому прояву різносторонніх здібностей, спонукає дитину проявляти активність і ініціативу [2].

Сучасні дослідники (С. Бурсова, І. Карабаєва, Т. Башинська, Л. Янцур та ін.) підкреслюють необхідність створення умов для особово - орієнтованої взаємодії в наочно - просторовому середовищі ЗДО. Збереження психологічного і фізичного здоров'я, підтримка індивідуальності, увага до особистості кожного дошкільника - найважливіші задачі сучасної педагогіки.

Для розвивального середовища, в якому досягаються емоційне благополуччя і психологічний комфорт в процесі взаємодії дітей з дорослими, характерне наступне: можливість вибору діяльності; відсутність безпричинних і необґрунтованих заборон; відсутність психологічного тиску з боку дорослих; продумана цілісна і послідовна система правил взаємодії і вимог.

Висновки. В ході аналізу літератури, були виставлені основні вимоги до створення розвивального наочно-просторового середовища в ЗДО. Розглянуті основні вимоги, які висуваються до розвивального наочно-просторового середовища, а саме, середовище має бути:

- змістовно - насиченим;
- трансформованим;
- поліфункціональним;
- доступним;
- безпечним.

Найголовнішою і однією з найважливіших задач, які виконує розвивальне наочно-просторове середовище, є збереження і розвиток психофізіологічного стану дітей, які в ньому знаходяться і це повинне простежуватися у всіх складових, що становлять розвивальне наочно-просторове середовище.

Завдяки проведеному аналізу, можна зробити висновок про те, що середовище робить достатньо значущий і відчутний вплив на різносторонній розвиток особистості дитини, а також воно виступає в ролі своєрідного каталізатора в процесі особистісної самореалізації, яке здатний як уповільнювати, так і прискорювати темп цього процесу.

Список використаних джерел:

1. Бурсова С. С. (2014) Розвивальне середовище як умова ефективної організації педагогічної підтримки дітей дошкільного віку. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки*, (34), 11-16.
2. Карабаєва І. (2014) Сучасні підходи до понятійно-термінологічного забезпечення процесу створення розвивального освітнього середовища ДНЗ. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія*, (31), 129-134.
3. Башинська Т. (2013) Взаємодія початкової і дошкільної освіти у розвивальному середовищі В. Сухомлинського. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки*, 123(1), 117-120.
4. Янцур Л. А. (2014) Створення у дошкільному навчальному закладі розвивального середовища засобами образотворчого мистецтва. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*, 76-81.